

תהליכי בחירה ומינוי של מנהיגים

הפעלה מתוך החוברת "[ערכי יסוד במנהיגות והנהגה ציבורית במקורות ישראל](#)"

מטרות הפעילות

1. לברר במקורות מהם העקרונות שצריכים להנחות בבחירת מנהיג ציבור.
2. לבחון אילו עקרונות צריכים להנחות בני נוער בבחירת מנהיגיהם.

אוכלוסיית היעד: תלמידי כיתות ט'-י"א

משך ההפעלה: 45 דקות

מהלך ההפעלה

שלב א' – אישי

- כל משתתף יענה על השאלון "מי ראוי להיות מנהיג ציבור?"
אפשר ליצור מראש שאלון "google form" או להשתמש בכל כלי הצבעה מקוון אחר.

מי ראוי להיות מנהיג ציבור?

לא רלוונטי	לא חשוב	די חשוב	חשוב מאוד	
				איש מפורסם וידוע
				בעל כושר ביטוי ושכנוע
				מצהיר על ערכים שאני מזדהה עימם
				אדם הגון וישר
				אדם נחמד ומנומס
				בעל ניסיון בפעילות ציבורית
				אדם המסוגל לייצג אותנו בכבוד בעולם
				אדם שאין לו אישום פלילי
				בעל הופעה חיצונית מרשימה
				אדם המקובל על הציבור
				אחר:

תמונה
*ניכס

שלב ב' – במליאה

שאלות לדין

1. אילו שלושה השיקולים זכו לקלות רוב חברי הקבוצה? מדוע לדעתכם?
2. האם יש שיקולים שאיש לא בחר בהם? פרטו.
3. אילו מאפיינים הוספתם? הסבירו מדוע הוספתם אותם.
4. המנחה יחלק היגדים באקראי לכמה משתתפים.
כל משתתף שקיבל היגד יקרא אותו בקול וינסה להשלימו. היושב לימינו ישלים גם הוא את אותו היגד, וכך הלאה.
5. אלו היבטים נוספים יש לשקול בבחירת מנהיג ציבור?

כרטיסי היצרים

1. הגמרא הטוענת כי "אין מעמידין פרנס (מנהיג) על הציבור אלא אם כן נמליין בציבור" (ברכות נה ע"א) **גורמת לי לחשוב על...**

2. הפסיקה של הרמב"ם ש"אין מעמידין מלך בתחילה אלא על פי בית דין של שבעים זקנים ועל פי נביא" (הלכות מלכים פ"א ה"ג) **מחדדת את הרעיון...**

3. התחושה של משה הטוען בפני ה': "לא אוכל אנוכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד הוא ממני" (במדבר יא, יד) **מזכירה לי...**

4. התפיסה של רבי אלעזר האומר: "אין אדם עולה לגדולה אלא אם כן מוחלין לו על כל עוונותיו" (סנהדרין יד ע"א) **מחייבת לדעתי...**

5. בתגובה לפירוש המאירי, האומר כי: "ראוי שלא להעמיד על הציבור אדם שיקבל תוקף רב מדי עד שיחשוב שכהונתו היא נחלת עולם לו" (בפירושו ליומא כב ע"ב), **אני מרגיש ש...**

שלב ג' – קבוצתי

המשתתפים יתחלקו לקבוצות בנות חמישה-שישה חברים.

כל קבוצה תקבל כרטיס מקורות אחד, תעניין בו ותדון בכתוב לפי שאלות אלו:

1. מהו המסר העולה מן המקור בנוגע למינוי מנהיג ולבחירה בו?
2. האם אפשר לאמץ את הרעיון המובע במקור זה למנהיגות במדינה דמוקרטית? פרטו.
3. הכינו סטיקר המתמצת מסר זה והתכוננו להציגו בפני המליאה.

כרטיסי מקורות

קבוצה א'

"הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם ואשימם בראשיכם" (דברים א, יג). וכך דורש מדרש ספרי לדברים את הפסוק:

"וידועים לשבטיכם", שיהיו ידועים לכם, הרי שנתעטף בטליתו ובא וישב לפני, איני יודע מאיזה שבט הוא, אבל אתם מכירים אותו, שאתם גדלְתֶם ביניהם, לכך נאמר: וידועים לשבטיכם – שיהיו ידועים לכם. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין כל ישיבה וישיבה יושבת עד שהבריות מרננות אחריה ואמרות: מה ראה פלוני לישב ומה ראה פלוני שלא לישב, לכך נאמר: וידועים לשבטיכם – שיהיו ידועים לכם. 'ואשימם בראשיכם', יכול מיניתם אתם אותם – ממונים? תלמוד לומר: 'ואשימם בראשיכם', אם מיניתם, הרי הם ממונים, אם לאו – אינם ממונים, יכול אם גדלתם אותם הרי הם גדולים ואם לאו אינם גדולים? תלמוד לומר: 'ואשימם בראשיכם', אם גִדְלִיתֶם, הרי הם גדולים, ואם לאו – אינם גדולים. דבר אחר: אם שמרתם את דבריכם, הרי הם שמורים, ואם לאו – אין ראשיכם שמורים."

שאלות לדין

1. מהו המסר העולה מן המקור בנוגע למינוי מנהיג ולבחירה בו?
2. האם אפשר לאמץ את הרעיון המובע מקור זה למנהיגות במדינה דמוקרטית? פרטו.
3. הכינו סטיקר המתמצת מסר זה והתכוננו להציגו בפני המליאה.

קבוצה ב'

"זה שאמר הכתוב 'ממלוך אדם חנף ממוקשי עם...' (איוב לד, ל), כדלקמן: ר' יוחנן אמר: אם ראית חנף (רשע) מנהיג את הדור, נוח לו לדור לפרוח באוויר ולא להשתמש בו, ואין הלשון הזה, 'ממוקשי העם', אלא לפרוח, כעניין שנאמר: 'הטיפול ציפור על פח הארץ ומוקש אין לה' (עמוס ג, ה). (מדרש רבה לדברים, פרשת שופטים, ט).

שאלות לדין

1. מהו המסר העולה מן המקור בנוגע למינוי מנהיג ולבחירה בו?
2. האם אפשר לאמץ את הרעיון המובע במקור זה למנהיגות במדינה דמוקרטית? פרטו.
3. הכינו סטיקר המתמצת מסר זה והתכוננו להציגו בפני המליאה.

קבוצה ג'

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמור: שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם... ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם... אלה קרואי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם" (במדבר א, א-טז).

בעל העמק דבר (הנצי"ב – נפתלי צבי יהודה ברלין), בפירושו לבמדבר א, ד, כתב: "אבל באמת יש להבין דלפי הנראה נעשו ונתמנו נשיאים ביום בוא דבר ה'. והלא לא כן הדבר, שהרי כבר בעת נדבת המשכן וכן בחנוכה היו המה נשיאים. אלא צריך לומר, כמו שכתוב להלן, ז' א', דהנשיאים היו מכבר בהסכמות השבט שהוא ראוי להיות להם לראש. וכאן הקב"ה הסכים על ידם".

שאלות לדין

1. מהו המסר העולה מן המקור בנוגע למינוי מנהיג ולבחירה בו?
2. האם אפשר לאמץ את הרעיון המובע במקור זה למנהיגות במדינה דמוקרטית? פרטו.
3. הכינו סטיקר המתמצת מסר זה והתכוננו להציגו בפני המליאה.

קבוצה ד'

"בשעה שאמר לו הקב"ה למשה, אספה לי שבעים איש, אמר משה, היאך אני עושה להביא אותן מכל השבטים. אם נביא חמישה מכל שבט ושבט, עולין למניין שניים ושבעים. ואם נביא שישה משבט זה וחמישה משבט אחר, הריני מטיל קנאה בין השבטים. מה עשה? נטל שבעים פתקין וכתב בהן 'זקן', ונטל שבעין פתקין חלקין וטרפן (ערבב את הפתקין) ונתן בקלפי, ואמר להם, בואו וטלו פתקיכם. כל מי שהיה עולה בידו פתק כתוב בו 'זקן', היה יודע שנתמנה 'זקן', דברי רבי יהודה. אמר לו רבי נחמיה, עדיין היא מחלוקת בדבר. שיכול לומר לו, אין כאן פתק אחר כתוב בו 'זקן'. שאילו היה שם, מיד היה עולה בידו. והיאך עשה? אמר רבי נחמיה, כך עשה משה, נטל שבעים ושניים פתקין וכתב על שבעים מהן 'זקן', ושניים פתקין חלקים, וטרפן ונתן בקלפי, ואמר להם, בואו וטלו פתקיכם. אם עלה בידו פתק כתוב בו 'זקן', היה יודע שנתמנה 'זקן'. ואם עלה בידו פתק חלק, היה יודע שלא נתמנה. והממונה אמר לו, הרי שם פתק אחר כתוב בו 'זקן', אילו היית ראוי להתמנות, היה עולה בידך. כיוון שעשה להם כך, נתמנו הזקנים." (מדרש תנחומא לפרשת בהעלותך, יב)

שאלות לדין

1. מהו המסר העולה מן המקור בנוגע למינוי מנהיג ולבחירה בו?
2. האם אפשר לאמץ את הרעיון המובע במקור זה למנהיגות במדינה דמוקרטית? פרטו.
3. הכינו סטיקר המתמצת מסר זה והתכוננו להציגו בפני המליאה.

קבוצה ה'

"שהגדולה קשה היא להעלותה, וכשם שקשה להעלותה, כך קשה להורידה, שכן מצינו בשאול (המלך), בשעה שאמר לו (שמואל הנביא): עמוד במלכות, היה מתחבא, שנאמר: 'ויאמר ה' הנה הוא נחבא אל הכלים' (שמואל א, י, כב)."

(אבות דרבי נתן, ה)

שאלות לדין

1. מהו המסר העולה מן המקור בנוגע למינוי מנהיג ולבחירה בו?
2. האם אפשר לאמץ מסר זה למנהיגות במדינה דמוקרטית? פרטו.
3. הכינו סטיקר המתמצת מסר זה והתכוננו להציגו בפני המליאה.

שלב ד' – במליאה

הקבוצות מציגות את המסר באמצעות הסטיקרים.

שאלות לדין:

1. מה אפשר ללמוד ממגוון העקרונות שהוצגו כאן?
2. אילו עקרונות נוספים צריכים להנחות אותנו בבחירת מנהיג?
3. אילו מסרים מהמקורות תוכלו מציעים למנהיגים צעירים לאמץ? אילו מסרים אינם רלוונטיים להם לדעתכם? מדוע?

